

ЧЕТИРИДЕСЕТ И ТРЕТО НАРОДНО СЪБРАНИЕ

КОМИСИЯ ПО ВЕРОИЗПОВЕДАНИЯТА И ПРАВАТА НА ЧОВЕКА

Д О К Л А Д

НАРОДНО СЪБРАНИЕ	
Вх. No	553 - 14 - 18
Дата	28 / 07 / 2015 г.

Относно: Изслушване на кандидатите за омбудсман

На открито заседание, проведено на 23 юли 2015 г. и излъчено в реално време в интернет страницата на Народното събрание, Комисията по вероизповеданията и правата на човека проведе изслушване на предложените кандидати за омбудсман по реда на раздел III от Процедурните правила за условията и реда за предлагането на кандидатите за омбудсман, представянето и публичното оповестяване на документите, изслушването на кандидатите, както и процедурата за тайно гласуване, приети с Решение на Народното събрание от 8 юли 2015 г., наричани по-нататък „процедурни правила”.

На заседанието присъстваха представители на неправителствени организации и медии.

Председателят на комисията г-н Красимир Велчев обясни, че изслушването ще се проведе съгласно процедурните правила.

Той обяви, че са постъпили две предложения за кандидати за омбудсман – на г-н Константин Пенчев – предложен от парламентарната група на „Реформаторски блок” и на г-жа Мая Манолова – предложена от парламентарната група на „БСП лява България”. Към предложенията са представени всички изискуеми документи, съгласно Раздел I, т. 2 от процедурните правила - писмени мотиви, автобиографии, дипломи за висше образование, декларации. Предложенията за кандидатите, заедно с всички документи, както и постъпилите становища и въпроси от неправителствени организации, са публикувани в срок на специализирания сайт на страницата на Народното събрание.

Председателят на комисията г-н Красимир Велчев заяви, че съгласно Раздел III, т. 1 от процедурните правила, представените документи са проверени и кандидатите отговарят на изискванията на Закона за омбудсмана за заемане на тази длъжност.

Изслушването се проведе по азбучен ред на собствените имена на кандидатите.

Кандидатурата на г-н Константин Пенчев беше представена от Корман Исмаилов - заместник-председател на ПГ „Реформаторски блок”.

Г-н Исмаилов заяви, че г-н Константин Пенчев е номиниран от парламентарната група единодушно и е подкрепен от много неправителствени организации.

Той акцентира на неговия богат професионален опит и безспорни качества като юрист в сферата на правосъдната система, където той е достигнал нейните върхове като председател на Върховния административен съд. Г-н Константин Пенчев много добре познава и механизмите на законодателната власт като бивш народен представител. Изключително важни са и неговите личностни качества. Той е заемал винаги активна гражданска позиция, критикувайки институциите, дори и съдебната система. Г-н Пенчев успя през мандата си да напълни със съдържание институцията омбудсман, която в първите години, когато беше създадена, беше неразбираема и чужда за българските граждани. Те успяха да усетят и да видят, че това е една институция, която въпреки рамката, която не е много широка на правомощия, може много ефективно да поставя пръст в проблемите, да се опитва балансирано да осъществява диалог, да търси и намира съдействие от институциите, за да бъдат защитени правата и свободите на българските граждани. В организираните приемни от институцията, настоящият омбудсман е изслушал и се е опитал да помогне на всички граждани, които са потърсили подкрепата му срещу натиска и репресията на държавните и общински органи, независимо дали са от уязвими групи в българското общество или индивидуални жалби.

Кандидатурата на г-жа Мая Манолова беше представена от г-н Атанас Мерджанов – заместник-председател на ПГ „БСП лява България“.

Г-н Мерджанов заяви, че кандидатурата на г-жа Мая Манолова е гласувана единодушно в парламентарната група и е подкрепена от много неправителствени организации.

Г-жа Мая Манолова е четвърти пореден мандат народен представител от Кюстендилски изборен район. Несъмнена е юридическата ѝ професионална подготовка. Тя е била неизменен член на правната комисия във всичките състави на Народното събрание. По нейна инициатива в 42-то Народно събрание беше създадена Комисия за взаимодействие с гражданските организации и движения, чийто първи председател беше тя, тогава и заместник-председател на Народното събрание. Г-н Мерджанов подчерта, че г-жа Манолова се слави като инициатор и защитник на множество граждански и обществени каузи, които довежда докрай със задоволителен и особен резултат за гражданите, които представлява. Характерното за нея е, че тя много често, благодарение на компетентността и личните си качества, далеч надхвърля партийните рамки, защитаваща с непоколебимост интересите на гражданите, което ѝ дава особено предимство като кандидат за тази

отговорна институция в държавата. Той изтъкна факта, че г-жа Мая Манолова е човек отдаден с много жар, с много енергия и че в българското Народно събрание няма народен представител, който е задавал повече актуални въпроси и питання, което е също особено ценно качество за начина, по който тя представлява и защитава интересите на българските граждани.

В заключение, г-н Мерджанов заяви, че в нейно лице българските граждани ще имат един изключителен защитник, както в отстояването на правата си, така и в преследването на интересите си.

След представянето на кандидатурите се премина към личното представяне на кандидатите и излагане на концепциите им за работа като омбудсман.

В изложението си, г-н Константин Пенчев сподели, че когато е избран за първи мандат за омбудсман, е дал две основни обещания. Едното - да направи институцията познаваема, така че всеки гражданин да знае какъв е смисълът на тази институция, другото – основният приоритет в дейността му да бъде защитата на уязвимите групи. Той сподели, че в личните си приемни е посрещнал над 2000 души, говорил е с тях, изслушвал ги е и се е опитал да реши проблема им. Институцията е организирала много приемни в различни градове и села в България, защото винаги е смятал, че дейността по защитаване на правата на отделния човек, трябва да бъде съчетана с дейността по пропагандиране на човешките права и свободи и обучаване на гражданите да си търсят правата. Друга форма на общуване с гражданите по отделни проблеми са организираните от институцията множество кръгли маси - за езика на омразата, за болните от Алцхаймер, за българите в чужбина, за бездомните кучета и други. В изпълнение на второто си обещание – защита правата на уязвимите групи е посетил много домове за деца, психиатрични болници, затвори, възпитателни училища и интернати, бежански лагери. Като Национален превантивен механизъм по Конвенцията на ООН срещу изтезанията и други форми на жестоко, нечовешко или унижително отнасяне или наказание е посетил и проверил 461 обекта и е направил 816 препоръки.

Той сподели, че макар да няма законодателна инициатива е участвал активно и е инициирал законодателни промени. След намесата на институцията са извършени много полезни промени в Закона за защита на потребителите, Закона за електронните съобщения, Закона за местните данъци и такси, в Закона за собствеността и ползването на земеделски земи и други. Всички тези борби за защита на гражданите имат и една друга страна - борбата срещу чиновническото бездушие. Във всеки доклад който е внасял в Народното събрание, уводните думи са именно за чиновническото бездушие.

През мандата си като омбудсман е сезирал 11 пъти Конституционния съд, 7 пъти Върховния касационен съд и 12 пъти Върховния административен съд.

През целия петгодишен период е упражнявал активен диалог с гражданите, неправителствените организации и институциите.

В заключение, той сподели вижданията си за бъдещето на институцията, като евентуално предоставяне на нови функции и правомощия, необходимост от структурни промени в институцията – детски омбудсман, уреждане по нов начин статута на обществените посредници по места и други.

Г-н Пенчев заяви, че ако бъде избран за втори мандат ще бъде омбудсманът, който ще бъде борец за човешки права, но и за толерантност, и ще се опитва да бъде обединител на цялото гражданско общество.

В изложението си г-жа **Мая Манолова** заяви, че не знае как ще завърши този избор, защото той изцяло е в ръцете на народните представители, но за нея, в личен план, този избор не е на всяка цена. От парламентарната трибуна е защитавала различни, важни за хората каузи – срещу монополите, срещу ЕРП-тата, срещу частните съдебни изпълнители, за социални права на хората, за правата в здравеопазването, на малцинствата, каузи по важни правозащитни теми срещу незаконното подслушване, срещу полицейското насилие, за разумен съдебен процес. Тя сподели, че това което е разбрала, е че партийно-политическата роля се оказва много тясна за ефективната защита на гражданските каузи. Тъй като в България съществуват тежки социални проблеми, тя е взела решение да продължи най-важната за нея кауза – защитата на българските граждани в друга институционална роля - ролята на омбудсмана, на защитника, на застъпника на гражданите, ако спечели доверието на народните представители. Тя заяви, че си дава ясна сметка, че тази длъжност създава у хората огромни очаквания, огромни надежди в институцията на омбудсмана. Според нея институцията има нужда от ново съдържание, от нова енергия и това е първото, което би променила, ако бъде избрана за омбудсман. Ще използва максимално възможността за самосезиране, институцията трябва да развие капацитет да извършва изцяло самостоятелни проверки, които да може да аргументира от собствено име. Омбудсманът може да предлага конкретни мерки по типични случаи, може да предлага промени в подзаконовата нормативна база на различните институции, може да иска изслушване в парламента. Нормативната уредба на омбудсмана дава възможност за създаване на консултативни и обществени съвети по различни теми, като особено ефективен би бил един Консултативен съвет по конституционните въпроси.

Предвид огромните проблеми и застрашените граждански права на българските граждани и спецификата им в различните региони на

страната, тя смята, че трябва да се създадат постоянно действащи приемни поне в шестте икономически райони за планиране в България. Изнесените приемни по градове и по села, би следвало да станат буквално ежедневие. За да бъде институцията по-ефективна е необходимо изпълването със съдържание на всички правомощия на омбудсмана, с които той разполага според българското законодателство. Омбудсманът може да присъства при обсъждане и вземане на решения по всички важни за гражданите теми, което означава, че омбудсманът има място по време на заседание на КЕВР, когато се решава въпроса за цената на тока, на заседание в НЗОК, когато се решават лимитите за болниците, в НОИ, когато се решава въпроса за социалните помощи. Омбудсманът може и трябва да присъства и на заседанията на всички парламентарни комисии, когато се обсъждат законопроекта, отнасящи се до правата на българските граждани. Тя заяви, че ако бъде избрана за омбудсман, ще присъства и участва в заседанията на парламентарните комисии по всяка тема, която се отнася за правата и свободите на българските граждани.

В заключение, г-жа Манолова изрази мнение, че омбудсманът не трябва да бяга от горещите правозащитни теми, дори трябва да действа изпреварващо. Той трябва да бъде и високоговорител на справедливото обществено мнение. Самото управление не трябва да се страхува от критичния и от активния омбудсман. Той може да бъде негов съюзник в битката срещу бездушната администрация. Може да бъде съюзник и в отстояването, и решаването на най-тежките проблеми и права на гражданите – социални, здравеопазване, малцинствени и всички останали.

След представянето на кандидатите, председателят на Комисията по вероизповеданията и правата на човека, представи в резюме постъпилите становища от неправителствени организации за всеки от кандидатите и поставените въпроси към двамата кандидати.

Кандидатурата на г-н Константин Пенчев е подкрепена от:

Център за изследване на демокрацията, Фондация „Програма достъп до информация”, Пациентски организации „Заедно с теб”, в които са включени: Асоциация за репродуктивно здраве, бременност и грижи за децата „Усмихни се”; Алианс на трансплантираните и оперираните АТО „Бъдеще за всички”; Асоциация на пациентите със сърдечно-съдови заболявания, Фондация „Работилница за граждански инициативи”, Гражданско сдружение „Алцхаймер”, Фондация „Четири лапи”, Фондация „Горяни”, Национален алианс „Усмихни се с мен”, Фондация „Старт за ефективни граждански инициативи”, Фондация „Стъпки за невидимите деца на България”, Фондация „Вземи ме в къщи”, Сдружение „На ти с природата”, Сдружение „Приятели на животните”, Форум „Гражданско участие”, Фондация „Център за европейска интеграция на България и

защита на правата на човека”, Фондация „Сила за живот” и Фондация „Български център за нестопанско право”.

В становищата си неправителствените организации, подкрепящи кандидатурата на г-н Константин Пенчев, поставят висока оценка за досегашната му дейност като национален омбудсман. Изтъква се приносът му към отстояване на значими социални каузи, както и своевременните му адекватни и бързи реакции по постъпилите жалби и сигнали при нарушени законни права на български граждани. Като настоящ омбудсман, г-н Пенчев активно се е възползвал от правомощието си да сезира Конституционния съд с искане за установяване на противоконституционност на разпоредби от закони, нарушаващи правата и свободите на гражданите. Благодарение на него са отменени разпоредби от Закона за електронните съобщения, ГПК и други закони, които нарушават права и засягат интереси на гражданите. Организациите, подкрепящи неговата кандидатура, акцентират върху неговата независимост от политически влияния и пристрастия, като важна гаранция не само за ролята на институцията омбудсман, но и за поддържането на необходимия баланс в демократичната система.

Кандидатурата на г-жа Мая Манолова е подкрепена от:

НПО „Млади и активни”, Сдружение „Активно общество”, Сдружение „Център партньорство за всички”, Конституционен клуб за социална и местна политика, Движение за радикална българска пролет, Сдружение „Пауталия на бъдещето”, Съюз на военноинвалидите и военнопострадалите, Гражданско сдружение „Днес”, Европейско общество за защита на човешките права, Институт за модерна политика, Фондация „Обща кауза”, Гражданска инициатива за свободни и демократични избори, Сдружение „Ларго”, Сдружение „Европейски идеи и младежки идеали”, Фондация „Европейска правна платформа”, Граждански комитет „Равни пред закона”, Организация на пациентите с ревматологични заболявания, Сдружение „Център за изследване на мира”, Сдружение „Асоциация за демокрация и развитие”, Спортен клуб по фигурно пързалане „АЙС”, Фондация „Общество и информация”, Гражданско сдружение „Референдумът истина и реална алтернатива – Рила”.

Подкрепилите кандидатурата на г-жа Мая Манолова, неправителствени организации, изтъкват нейния борбен дух и висок професионализъм, проявяван многократно като активна позиция при отстояването на важни за обществото интереси. Те смятат, че тя притежава всички необходими качества да бъде обществен защитник. В своята професионална дейност, г-жа Манолова активно си взаимодейства с неправителствения сектор, работи за прозрачност и достъпност до решенията на органите на управление, като дава възможност на гражданските организации да правят предложения при обсъждане и

приемане на различни законопроекта. По нейна идея в 42-то Народно събрание беше създадена Комисия за взаимодействие с граждански организации и движения. Г-жа Манолова е известна публична личност, познава обществените процеси и механизмите на държавното управление. Тя притежава необходимата юридическа подготовка и компетентност, за да поставя на широка обществена дискусия горещи правозащитни теми.

Въпроси към двамата кандидати са поставени от:

Национално сдружение на местните обществени посредници, Български Хелзинкски комитет, Фондация „Български център за нестопанско право” и Фондация „Ресурсен център „Билитис”.

Г-н Красимир Велчев информира кандидатите за омбудсман, че след срока, определен в Процедурните правила, са постъпили въпроси от Национална мрежа за децата, Български център за джендър изследвания и Алианс за защита от насилие основано на пола, които ще им бъдат предоставени, като ги помоли да отговорят писмено на поставените въпроси, тъй като те са свързани с правата на уязвими групи от българското общество - деца, хора с увреждания, хора с различна сексуална ориентация, етническа принадлежност и други.

Председателят на комисията посочи, че постъпилите въпроси към кандидатите са групирани в няколко групи:

1. Колко местни и обществени посредници (местни омбудсмани) действат в момента на територията на Република България и какво е становището Ви за статута на местния обществен посредник?

2. Каква е Вашата позиция по принудителното изваждане на уязвими общности от незаконни постройки, които представляват единственото жилище на засегнатите, без да е осигурено алтернативно настаняване за заплашените от бездомност?

3. Ако бъдете избран или избрана за омбудсман, как ще допринесете за ефективното преследване от страна на прокуратурата на престъпленията от омраза?

4. Какво е отношението Ви към въвеждането на законодателна уредба за семействата на еднополовите двойки?

5. Кои според Вас са най-застрашените и уязвими групи в обществото, които имат нужда от Вашата приоритетна подкрепа?

6. Каква според Вас трябва да е ролята на националния омбудсман по отношение на прилагането на Конвенцията за правата на хората с увреждания и каква инициатива конкретно бихте предприели?

7. Каква е Вашата позиция по проблема с дискриминацията и тормоза - психически и физически – спрямо хората с различна сексуална ориентация?

8. Каква е Вашата позиция относно законодателната уредба на процедурата по промяна на гражданския пол?

На въпроса за обществените посредници, **г-н Константин Пенчев** отговори, че те са били повече, когато е встъпил в длъжност, но сега са 14 или 13. Той смята, че те са полезни и трябва да бъде преуреден изцяло техният статут, евентуално в Закона за омбудсмана.

По въпроса за принудителното изваждане на хора от незаконни постройки, позицията му е била категорична през целия мандат. Не може да има изваждане на цели групи от хора, макар и от незаконни постройки, тогава, когато държавата и общините са ги търпели в продължение на години, а трябва да им бъде намерено подходящо жилище и тогава да бъдат събаряни постройките.

Що се отнася за престъпленията от омраза политиката на омбудсмана е била последователна. Институцията му е изпратила сигнал до главния прокурор и до министъра на вътрешните работи по повод пребития възрастен човек, защото внучетата му приличали на ромчета. В сигнала се посочва позицията на омбудсмана, че правната квалификация „телесна повреда по хулигански подбуди“ е неприемлива в такива случаи, а органите трябва да приемат, че това е престъпление от омраза на етнически принцип.

На въпросите за хомофобията, г-н Пенчев отговори, че три пъти е писал до три Народни събрания да се включи в Наказателния кодекс престъпление от омраза и поради хомофобия, но това все още не е факт. Ще продължава в тази връзка да се бори.

Най-заstraшените групи, според него, са децата, а що се отнася до промените в Закона за хората с увреждания - трябва наистина Конвенцията за правата на хората с увреждания да се прилага. Тя е ратифицирана, но това не е достатъчно.

За проблемите на хората с различна сексуална ориентация, законодателната уредба на процедурата по промяна на гражданския пол и еднополовите бракове той отбеляза, че в България има хора с различна сексуална ориентация, те имат права, които трябва да бъдат защитавани. В България все още не е правно уредено дори фактическото съжителство между мъж и жена. Очевидно това, което е съществуващо трябва да бъде регламентирано, но не омбудсманът трябва да бъде инициатор на дебатите по тези теми. Тези неща ги има и трябва да бъдат правно регламентираны. Правовата държава е създадена за това, за да има ред и порядки.

На въпроса за обществените посредници, **г-жа Мая Манолова** отговори, че наистина местните обществени посредници са много малко - 11 на брой. Това е така поради негативното отношение на кметовете и на общинските съветници към тази институция, но и поради разпоредбите в Закона за местното самоуправление и местната администрация, според които обществените посредници в общините се избират с 2/3 мнозинство. Нужни са законодателни промени за преуреждане на статута им. Необходимо е да се осигури достатъчно финансов и административен

ресурс на местните посредници, за да могат да бъдат независими и ефективни в защитата на гражданите.

Във връзка с въпросите, свързани с изваждането на уязвими общности от незаконни постройки, във всички тези случаи би следвало да се спазват хуманитарните стандарти. Не може да оставиш на улицата, без да си осигурил алтернативно жилище на бременна жена, на малки деца, на хора с увреждания. Изключително важна е превантивната дейност на общините, защото всички тези незаконни постройки, незаконни квартали не са възникнали за една нощ.

По отношение на престъпленията от омраза и дали тук да се прибавят и престъпления, свързани с пола и сексуалната ориентация, тя припомни едно зловещо престъпление, когато беше убит един човек преди 7 години, само защото на неоорганизации им приличал на транссексуален. Това също е престъпление от омраза и тук наистина проблемът е не само в законодателството. Трябва да се добавят и престъпленията за транссексуална ориентация, като престъпления от омраза, а не просто като престъпления по хулигански подбуди.

По отношение на въпросите, които са свързани с най-заstraшените и уязвими групи в обществото, г-жа Манолова сподели, че по нейни наблюдения, уязвимите групи от малцинство в България в 21 век са на път да се превърнат в мнозинство. В тях се включват и бедните, и хората с увреждания, децата в риск, децата без родителски грижи и други.

На въпроса за прилагането на Конвенцията за правата на хората с увреждания, тя отговори, че трябва да бъде ратифициран Факултативният протокол към Конвенцията, защото той дава инструментариума, чрез който да бъде реализирана ефективна защита.

Относно въпросите, които се отнасят до еднополовите двойки, транссексуалните, интерсексуалните, трансджендър, наистина това са проблеми на малцинствата в България и всеки омбудсман следва да защитава проблемите и на мнозинството, и на всички малцинствени групи. За промени в законодателството би следвало инициативата да идва след ясна позиция и ясно искане на малцинствените групи.

Въпроси към кандидатите за омбудсман бяха зададени и от народни представители. Г-н Евгени Стоев и г-н Филип Попов зададоха въпроси към г-н Константин Пенчев.

Г-н Стоев попита кога и кои управляващи са намалили бюджета на институцията, поради което тя е изпитвала затруднения и не е могла да върши пълноценно дейността си.

Г-н Попов попита г-н Пенчев какво го е накарало да приеме номинацията си за омбудсман, след като в национални медии е заявил, че не очаква да бъде номиниран за втори мандат.

Г-н Антонов зададе въпрос към двамата кандидати, като ги попита какво биха променили за подобряване на работата на омбудсмана през новия му мандат, независимо кой ще бъде избрания.

Г-н Калфин зададе въпрос на г-жа Манолова. Той я попита дали може да бъде равно отдалечена от всички политически сили, тъй като в публичните си изяви многократно е заявявала, че БСП е кауза за нея.

Г-н Константин Пенчев отговори накратко на въпросите, които в изложението си подробно е засегнал.

На въпроса на г-н Стоев отговори, че бюджета на институцията е бил намален от 42-то Народно събрание и това е затруднило сериозно дейността му като Национален превантивен механизъм.

На въпроса на г-н Антонов, г-н Пенчев отговори че има много неща, които могат да се направят с цел подобряване на дейността на омбудсмана - законодателни промени, свързани със статута на местните обществени посредници, детския омбудсман и други.

На въпроса на г-н Попов той отговори, че когато омбудсманът работи добре и притиска политиците, нормално е политиците да не го обичат и да не го предложат за втори мандат. Винаги е заявявал, че това е неговото желание – да продължи дейността си.

Г-жа Мая Манолова също отговори на поставените към нея въпроси.

По въпроса на г-н Антонов, тя заяви че е посветила една много голяма част от изложението си на тази тема и ще отговори съвсем кратко - омбудсманът ще отиде при хората – в градове и села, в ромските гета, на полето, в болниците, в парламента, там, където се вземат решения, там, където са гражданите с техните проблеми.

На въпроса на г-н Калфин дали ще бъде независим, обективен и равно отдалечен омбудсман, г-жа Манолова отговори, че всъщност най-добрият пример за това, че е възможно, е г-н Пенчев. Той, като нея, е бил председател на контролния орган на неговата партия НДСВ, бил е заместник-председател на парламентарната група, каквато е била и тя. Това е доказано, вижда се, че е възможно, а и тя за себе си е убедена, че ще го направи.

След приключване на изслушването, г-н Красимир Велчев заяви, че ще бъде внесен доклад по изслушването, към който ще се приложи и проект за решение за избор на всеки един от кандидатите.

**ПРЕДСЕДАТЕЛ НА
КОМИСИЯТА ПО
ВЕРОИЗПОВЕДАНИЯТА И
ПРАВАТА НА ЧОВЕКА:**

КРАСИМИР ВЕЛЧЕВ

**РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
НАРОДНО СЪБРАНИЕ**

Проект!

РЕШЕНИЕ

за избиране на омбудсман

Народното събрание на основание чл. 91а, ал. 1 и чл. 86, ал. 1 от Конституцията на Република България и чл. 8 и чл. 10, ал. 2 от Закона за омбудсмана

РЕШИ:

Избира Константин Любенов Пенчев за омбудсман.

**РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
НАРОДНО СЪБРАНИЕ**

Проект!

РЕШЕНИЕ

за избиране на омбудсман

Народното събрание на основание чл. 91а, ал. 1 и чл. 86, ал. 1 от Конституцията на Република България и чл. 8 и чл. 10, ал. 2 от Закона за омбудсмана

РЕШИ:

Избира Мая Божидарова Манолова за омбудсман.